

JAU IR KINO FILMAS!

HOBITAS

J.R.R. TOLKIEN

Alma littera

NEKVIESTI SVEČIAI

Giliai po žeme, oloje, gyveno hobitas. Ne kokioje bjaurioje, purvinoje, drėgnoje skylėje, kur iš sienų kyšo sliėkų uodegos ir tvyro pelėsių tvaikas, ir ne sausame smėlėtame urvelyje, kur nėra ant ko atsistėti nei ko sukrimsti: tai buvo hobito ola, vadinasi, įrengta ištaigingai.

Durys buvo visiškai apskritos kaip laivo liukas, išdažytos žalia spalva, o pačiame vidury spindėjo varinė rankena. Durys vėrėsi į vidaus pusę, į holą, kuris buvo panašus į tunelį, irgi labai ištaigingą ir neprirūkusį; jo sienos buvo išmuštos medžiu, plytelių grindys išklotos kilimu, palei sienas pristatyta senovinių kėdžių ir visur prikalinėta begalės kabliukų apsiaustams ir skrybėlėms – mat hobitas labai mėgo svečius. Tunelis vingiavo gilyn ir ėjo beveik po kalnu – po Kalva, kaip ją žmonės vadino per daugelį mylių aplinkui, – abiejose tunelio pusėse buvo daugybė nedidelių apskritų durelių. Hobitas nemėgo lakstyti laiptais: vonios, miegamieji, rūšiai, podėliai (begalės podėlių), rūbinės (jų irgi turėjo keletą), virtuvės, valgomieji buvo tame pačiame aukšte, ir visur patekdavai iš vieno koridoriaus. Geriausi kambariai įėjus buvo po kairei, nes tik jie buvo su langais – giliai kalvoje žibančiais apskritais langeliais su vaizdu į sodą ir pievas, kurios driekėsi pakalnėn ligi upės.

Čia gyveno labai pasiturintis hobitas, pavarde Beginsas. Beginsai gyveno Kalvos apylinkėse nuo neatmenamų laikų, ir žmonės juos didžiai gerbė ne tik todėl, kad jie buvo turtingi, bet ir

dėl to, kad niekuomet nesiveldavo į jokių nuotykius ir niekad neiškrėsdavo ko netikėta: visada nė nesiteiravęs galėdavai atspėti, ką kuris Beginsas pasakys vienu ar kitu klausimu. Tačiau šioje istorijoje papasakosime, kaip vienas hobitas iš Beginsų šeimos vis dėlto įsivėlė į nuotykių ir pasijuto bešnekas ir besielgias taip, kaip iš jo nebūtum galėjęs tikėtis.

Gal dėl to jis neteko kaimynų pagarbos, bet užtat įgijo... beje, patys pamatysime, ar galų gale jis įgijo ką nors, ar ne.

Mūsų hobito motušė... beje, o kas tas hobitas? Manychiau, jog apie hobitus reikia papasakoti smulkiau, nes šiais laikais jie pasidarė didelė retenybė ir šalinasi Aukštaūgių Giminės, kaip jie vadina mus, žmones. Hobitai – nedidukai, žmogui maždaug iki juostos, ir mažesni už barzdočius nykštukus. Hobitai – bebarzdžiai. Jie neturi nieko stebuklinga, nebent geba greitai ir tylutėliai pranykti, kai išgirsta maknojant kokį didžiulį nevėkslą kaip mudu, nes mes nelyginant drambliai viską griaunam aplinkui, net per mylią girdėti. Hobitai – storais pilveliais; jie rengiasi ryškiais drabužiais (paprastai žaliais ir geltonais); batų nenešioja, nes jų kojos iš prigimties su storais odiniais padais ir apžėlusios tankiais šiltais rudais gauriukais, galvos irgi, bet jos būna garbanotos; hobitų rankos su ilgais mikliais tamsiais pirštais, veidai geraširdiški; jie juokiasi sodriai, tarytum iš pilvo (ypač po pietų, o pietauja jie dukart per dieną, jeigu pasiseka).

Taigi jūs dabar gana daug žinote apie juos, tad galiu pasakoti toliau. Kaip jau sakiau, mūsų hobito Bilbo Beginso motušė buvo garsioji Beladona Tuk, viena iš trijų puikiųjų Senojo Tuko dukterų. Senasis Tukas buvo galva tų hobitų, kurie gyveno Kitapus Upės – mažo upeliūkščio, tekančio pro Kalvą. Buvo šnekų, jog senų senovėje vienas iš Tuko protėvių paėmęs sau į žmonas elfę. Tai, be abejonės, kvailystė, bet visose Tukų kartose iš tikrųjų buvo kažko, kas nebūdinga hobitams: žiūrėk, koks nors Tukų klanonarys jau ir leidžiasi ieškoti nuotykių. Jie išnykdavo labai delika-

čiai, ir šeima dėdavosi to nepastebėjusi. Bet šis faktas bylojo, kad Tukų giminė ne tokia garbinga, kaip Beginų, nors, be abejonės, jie buvo turtingesni.

Tiesa, nepasakysi, kad Beladona Tuk, ištekėjusi už pono Bungo Beginso, būtų kada nors ieškojusi nuotykių. Bungas, mūsų Bilbo tėvas, įrengė jai ištaigingą olą (iš dalies už jos pačios pinigus), puikesnės olos nebūtum radęs nei Po Kalva, nei Už Kalvos, nei Kitapus Upės, ir ten juodu gyveno iki savo amžiaus galo. Bet visai galimas daiktas, kad Bilbas, vienintelis jos sūnus, kuris kaip iš akies trauktas buvo panašus į savo garbujį tėtusį, paveldėjo iš Tukų giminės šiek tiek to keistumo, ir progai pasitaikius tai galėjo iškilti aikštėn. Tokios progos nebuvo labai ilgai: Bilbas Beginsas užaugo, sulaukė beveik penkiasdešimties metų. Jis ramiai sau gyveno puikiojoje hobitų oloje, kurią buvo įrengęs jo tėvas – ją aš smulkiai aprašiau skyriaus pradžioje, – ir atrodė, kad jis niekada nepajudės iš šios vietos.

Bet proga ėmė ir pasitaikė: vieną gražų rytą, anais senais laikais, kai pasaulyje dar buvo mažiau triukšmo ir begalė žalumos, o hobitų gyveno daug ir jie klestėte klestėjo, Bilbas Beginsas po pusryčių stovėjo tarpdury ir rūkė savo medinę pypkę, tokią ilgą, jog ji atrodė beveik siekianti gauruotas jo kojas (beje, dailiai sušukuotas), – pro šalį ėjo Gendalfas. Gendalfas! Jeigu jūs būtumėte girdėję bent ketvirtąją dalį to, ko aš esu apie jį prisiklausęs, o aš tesu girdėjęs tik menką mažumą to, kas apie jį pasakojama, tai nenustebtumėt išgirdę patį netikėčiausią nuotyki. Kur tik jis pasirodydavo, keisčiausios istorijos ir nuotykių pilte pasipildavo. Šiame krašte jis nebuvo lankęsis labai seniai, nuo to laiko, kai mirė jo bičiulis Senasis Tukas, todėl hobitai jau buvo net pamiršę, kaip jis atrodo. Jis buvo išvykęs Už Kalvos, Kitapus Upės, tvarkyti savo reikalų dar tada, kai visi jie buvo maži hobitukai.

Taigi tą rytą nieko nenujaučiantis Bilbas išvydo kažkokį senį su lazda rankoje. Ant galvos jis buvo užsidėjęs aukštą smailią mėlyną skrybėlę, apsigaubęs ilgu pilku apsiaustu, turėjo sidabru

tviskančią šerpę, avėjo didžiuliais juodais batais. Net žemiau juosmens buvo nukarusi ilga balta barzda.

– Labas rytas! – tarė Bilbas. Rytas iš tikrųjų toks ir buvo: švietė skaisti saulė, žaliavo žolė. Bet Gendalfas pažvelgė į jį iš po ilgų tankių antakių, prasikišusių net pro keistosios jo skrybėlės kraštą.

– Ką jūs norite tuo pasakyti? – paklausė jis. – Ar jūs tik linkite man labo ryto? O gal tai reiškia, kad rytas jau yra puikus, noriu aš to ar nenoriu? O gal jūs pats šį rytą jaučiatės labai geras? O gal, jūsų nuomone, šį rytą kiekvienas toks turi būti?

– Viską iš karto, – atsakė Bilbas. – Ir dar, kad tokį nuostabų rytą, ištaikius laisvą valandėlę, gera gryname ore išrūkyti pypkutę. Jeigu jūs turite pypkę, sėskitės ir paragaukite mano tabako! Nėra kur skubėti, visa diena dar prieš akis!

Bilbas patogiai atsisėdo ant suoloelio palei duris, užsimetė koją ant kojos ir išpūtė pilką dūmų kamuoliuką, kuris pakilo aukštai į orą ir nuplaukė tolyn Už Kalvos.

– Puiku! – pasakė Gendalfas. – Bet šįryt aš neturiu laiko pūsti dūmų kamuoliukams. Dairausi, kas galėtų leisti į nuotyki, kurį jau esu sumanęs, bet ne taip lengva ką nors rasti.

– Kurgi ne – o dar mūsų krašte! Mes gyvename sau ramiai, tyliai, nuotykių nesivaikome. Per juos tik vienas vargas ir nemalonumai! Dar, ko gero, ir pietų gali pavėluoti! Nesuprantu, kas iš jų, – pasakė ponas Beginsas ir, užsikišęs pirštą už petnešos, vėl išpūtė dūmų kamuolį, dar didesnį negu pirma. Paskui išsitraukė iš dėžutės rytinį paštą ir ėmė skaityti laiškus, dėdamasis, jog nebepastebi senio. Jis nusprendė, kad svečias ne kažin kas, ir tikėjosi, kad jis patrauks savais keliais. Bet senis nė nemanė eiti. Stovėjo, pasirėmęs lazda, ir nė žodžio netardamas taip ilgai ir įdėmiai žiūrėjo į hobitą, jog Bilbas pasijuto kiek nepatogiai ir net mažumėlę supyko.

– Linkiu labo ryto! – pagaliau pasakė. – Nuotykių mes čia netrokštame, nuolankiai dėkoju! Pamėginkite paieškoti mėgėjų Už Kalvos arba Kitapus Upės.

Jis norėjo, kad svečias suprastų, jog pokalbis baigtas.

– Kiek daug reikšmių turi jūsų „labas rytas“, – tarė Gendalfas. – Dabar jūs pasakėte, kad norėtumėte manimi nusikratyti, kad rytas nebus labas, kol aš čia stovėsiu.

– Ką jūs, ką jūs, brangusis pone! Atleiskite, bet, rodos, aš nežinau jūsų vardo?

– Žinote, žinote, brangusis pone, o aš žinau jūsų, mielas Bilbai Beginsai. Jūs žinote mano vardą, nors ir pamiršote, kad čia aš ir esu. Aš esu Gendalfas! Tik pamanykit, ko susilaukiau: Beladonos Tuk sūnus bando manęs atsilabinti, lyg aš būčiau koks sagų pardavėjas!

– Gendalfas! Dievuli mielas, Gendalfas! Ar ne tas pats klajojantis burtininkas, kuris kitados padovanojo Senajam Tukui porą stebuklingų deimanto sąsagų – jos pačios užsisegdavo, o atsisegdavo tik palieptos? Ar ne tas pats, kuris mokėjo per vaišes papasakoti tiek nuostabių istorijų apie slibinus ir goblinus, apie milžinus ir išvaduotas karalaites, arba kaip sekasi neturtingų našlių sūnams? Tas pats, kuris surengdavo tokius puošnius fejerverkus! Aš juos pamenu! Senasis Tukas taip mėgdavo juos rengti vidurvasarį. Puikumėlis! Jie išlėkdavo į orą tarytum didžiulės ugninės lelijos ar žioveiniai, ar pupmedžiai ir kabodavo sutemų danguje visą vakarą!

Jūs turbūt jau pastebėjote, kad ponas Beginsas nebuvo toks nuoboda, kaip atrodė, ir kad labai mėgo gėles.

– Dieve mano! – šnekėjo jis. – Nejaugi jūs tas pats Gendalfas, per kurio malonę pražuvo tiek romių mergaičių ir berniukų – išėjusių ieškoti nuotykių? Visokiausių nuotykių – nuo laipiojimo po medžius iki viešnagės pas elfus. Kiti laivais išplaukdavo į svečias šalis! Dievuli mano, kaip tada buvo įdo... aš norėjau pasakyti, kaip jūs tais laikais mokėdavot viską apversti aukštyn kojomis. Prašau atleisti, bet aš tikrai nemaniau, kad jūs vis dar burtininkaujate.

– O ką gi daugiau turėčiau veikti? – paklausė burtininkas. – Vis dėlto labai malonu, kad jūs šiek tiek mane prisimenate. Šiaip

ar taip, jūs mielai prisimenate mano fejerverkus, vadinasi, jūs dar ne visai žuvęs. Dėl jūsų senelio Tuko ir vargšės Beladonos aš padovanosiu jums tai, ko jūs mane prašėte.

– Prašau atleisti, bet aš nieko jūsų neprašiau!

– Ne, prašėte. Ir net du kartus prašėte. Atleisti. Aš jums atleidiu. Dar daugiau: leisiu jums prisidėti prie savo nuotykiu. Man bus smagu ir jums gerai – o gal net ir naudinga, jeigu išvertis ligi galo.

– Atsiprašau! Man kažkodėl nesinori tų nuotykių, labai ačiū. Gal kitąkart. Viso labo! Bet maloniai prašom užsukti arbatos, kada tik panorėsite! Kad ir rytoj? Ateikit rytoj! Iki pasimatymo!

Taręs šiuos žodžius, hobitas apsisuko, nėrė pro savo apskritas dureles ir užsitrenkė, tik trinktelėjo nelabai garsiai, kad nepasirodytų nemandagus. Šiaip ar taip, burtininkas yra burtininkas.

– Kurių galų aš pasikviečiau jį arbatos! – atsiduso, vienas sau eidamas į podėlį. Tiesa, jis buvo ką tik pavalgęs pusryčius, bet po tokio susijaudinimo negi pakenks porėlė pyragaičių ir gurkšnelis ko nors stipresnio.

O Gendalfas dar ilgai stovėjo už durų ir tyliai juokėsi. Paskui priėjo arčiau ir savo lazdos smaigaliu ant gražiųjų žaliųjų hobito durų nubraižė kažkokį ženklą. Tik tada nužingsniavo šalin, o Bilbas į tą laiką baigė valgyti antrąjį pyragaitį ir džiaugėsi laimingai išvengęs nuotykiu.

Kitą dieną jis visai užmiršo Gendalfą. Jo atmintis buvo nelabai kokia, todėl jis viską žymėdavosi reikalų knygelėje, pavyzdžiui: „Gendalfas, arbata, trečiadienis“. Bet vakar jis buvo toks susijaudinęs, jog nieko neužsirašė.

Kai atėjo metas gerti arbatą, kažkas smarkiai trūktelėjo durų skambutį, ir Bilbas viską prisiminė! Jis puolė į virtuvę užkaisti arbatinuko, padėjo ant stalo dar vieną puoduką ir lėkštutę, porą pyragaičių ir tik tada nubėgo prie durų.

Jau norėjo pasakyti: „Atsiprašau, kad priverčiau jus taip ilgai laukti!“ – bet staiga pamatė, jog prie durų stovi visai ne Gendal-

fas. Tai buvo nykštukas su ilga mėlyna barzda, užkišta už ausinio diržo, ir šviesiomis akimis, kurios spindėjo iš po tamsiai žalio gobtuvo. Vos tik durys atsivėrė, jis šmurkštelėjo į vidų, lyg jo kas būtų čia laukęs.

Pasikabinęs apsiaustą su gobtuvu ant artimiausio kabliuko, žemai nusilenkė ir tarė:

– Dvalinas, jūsų paslaugoms!

– Bilbas Beginsas – jūsų! – atsakė hobitas, taip nustebęs, kad nieko daugiau nebeklausė. Kai ilgiau tylėti pasidarė nebeapatogu, pridūrė: – Aš kaip tik taisiausi gerti arbatą, gal ir jūs prisidėtumėt?

Kvietimas nuskambėjo kiek šaltokai, bet jam atrodė, jog gana nuoširdžiai. O kažin ką jūs darytumėt, jeigu kažkoks nykštukas nekviestas ateitų į jūsų namus ir lyg niekur nieko pasikabintų prieškambaryje savo apsiaustą?

Už stalo jie neilgai tesėdėjo, buvo pradėję valgyti vos po trečią pyragaitį, kai staiga vėl suskambo durų skambutis, ir net garsiau negu pirma.

– Atsiprašau! – tarė hobitas ir nuskubėjo prie durų.

– Pagaliau štai ir jūs! – šitaip jis norėjo dabar pasitikti Gendalfą. Bet už durų vėl stovėjo ne Gendalfas. Tai buvo senas senu-tėlis nykštukas su balta barzda ir skaisčiai raudonu gobtuvu. Jis taip pat šmurkštelėjo vidun, vos tik durys prasivėrė, lyg jį būtų kas kvietęs.

– Matau, mūsiškiai jau renkasi, – pasakė jis, metęs žvilgsnį į kabantį žalią Dvalino gobtuvą. Savo raudonąjį jis pasikabino šalia ir pridėjęs ranką prie širdies tarė:

– Balinas, jūsų paslaugoms!

– Dėkoju! – atsakė visiškai apstulbęs Bilbas.

Žinoma, jis ne visai pataikė atsakyti, bet jį išmušė iš vėžių žodžiai „mūsiškiai jau renkasi“. Jam patikdavo laukti svečių, bet kai juos pats pasikviesdavo. Jį nusmelkė siaubinga mintis, kad gali pritrūkti pyragaičių, ir tada jam pačiam, – kaip šeimnininkas jis

žinojo savo pareigą ir būtų galą gavęs, bet ją įvykdęs, – teks apsieiti be jų.

– Prašom į vidų gerti arbatos! – vargais negalais ištarė, vos atgaudamas kvapą.

– Man labiau patiktų stiklinaitė alaus, malonusis pone, jeigu jums nebūtų labai sunku, – pasakė baltabarzdis Balinas. – Bet neatsisakyčiau ir pyragaičio – su razinomis, jeigu turėtumėt.

– Kiek tik norite! – pats savimi stebėdamasis, atsakė Bilbas. Netrukus, vis dar stebėdamasis savimi, jis nulėkė į rūsį, prileido pintą alaus, dar užsuko į podėlį ir atnešė du gražius apskritučius pyragaičius su razinomis, kuriuos buvo išsikepęs, norėdamas suvalgyti kokį kąsnelį po vakarienės.

Kai jis grįžo į valgomąjį, Balinas ir Dvalinas šnekėjosi už stalo kaip seni draugai (iš tikrųjų juodu buvo broliai). Vos spėjo Bilbas pastatyti ant stalo stiklinaitę alaus ir pyragaičius, skambutis vėl sugriaudėjo – paskui dar sykį.

„Dabar jau tikriausiai Gendalfas“, – pagalvojo Bilbas, pukšėdamas koridoriumi. Kur tau! Tai buvo dar du nykštukai, abu su mėlynais gobtuvais, sidabro diržais ir geltonomis barzdomis; abu nešėsi po krepšį su įrankiais ir po kastuvą. Juodu irgi mikliai įsprūdo pro praviras duris – Bilbas jau nebenustebo.

– Kuo galėčiau būti naudingas, garbieji nykštukai? – pasiteiravo jis.

– Kilis, jūsų paslaugoms! – atsakė vienas.

– Ir Filis! – pridūrė kitas.

Abu nusitraukė nuo galvos savo mėlynus gobtuvus ir žemai nusilenkė.

– Jūsų ir jūsų giminių paslaugoms! – atsakė Bilbas, šįkart atsiminęs mandagų atsakymą.

– Matau, Dvalinas su Balinu jau čia, – tarė Kilis. – Prisidėkim ir mes prie būrio!

„Prie būrio, – pagalvojo Bilbas. – Kažkodėl man nemalonu tai girdėti. Gal geriau atsisėsiu valandžiukę, nusiraminsiu ir atsiigersiu arbatos.“

Vos tik jis prigludo kamputyje ir gurkštelėjo arbatos – ketvertas nykštukų tuo tarpu susėdę aplink stalą šnekėjosi apie rūdynus ir auksą, klastinguosius goblinus ir slibinų piktadarystes ir apie daugelį kitų dalykų, kurių jis nesuprato, bet ir nenorėjo suprasti, nes jie iš tolo atsidavė nuotykiams, – staiga – din din din din! – vėl garsiai suskambo varpelis, lyg koks išdykęs hobitukas būtų mėginęs jį nutraukti.

– Dar kažkas atėjo! – sumirkčiojo Bilbas.

– Dar kokie keturi, sprendžiant iš garso, – pasakė Filis. – Beje, mes juos būsime matę – iš paskos sekė visas ketvertas.

Vargšelis mažasis hobitas sudribo ant kėdės prieškambaryje ir susiėmė už galvos, nesuprasdamas, kas čia dedasi, kas čia dabar bus, – nejaugi jie visi pasiliks vakarienės? Staiga vėl nuaidėjo skambutis, dar garsiau negu pirma, ir jis šoko prie durų. Svečių buvo jau nebe keturi, o penki. Kol jis delsė prieškambaryje, atėjo dar vienas. Vos Bilbas pasuko durų rankeną, svečiai tuoj sugužėjo į vidų, ir vienas po kito ėmė lankstytis ir kartoti: „Jūsų paslaugoms!“ Jie buvo vardu Doris, Noris, Oris, Oinas ir Gloinas. Netrukus pilkas, rudas, baltas ir du violetiniai gobtuvai jau kabėjo ant kabliukų, o jie patys, susikišę savo plačias rankas už aukso ir sidabro diržų, žingsniavo į valgomąjį prie visų. Dabar jų iš tikrųjų pasidarė visas būrys. Vieni prašė šviesiojo alaus, kiti – porterio, dar kažkas norėjo kavos ir visi – pyragaičių. Hobitas visai nusi-lakstė nuo kojų.

Ant ugnies dar nebuvo užviręs didžiulis kavinukas, o nykštukai, suvalgę visus pyragaičius, ėmėsi miežinių paplotėlių, tada staiga pasigirdo jau nebe skambutis, o garsus beldimas. Visa smūgių kruša pasipylė į gražiašias žaliašias hobito duris. Kažkas pyškino į jas lazda!

Bilbas galvotrūkčiais pasileido koridorium, labai supykęs ir visiškai sudirgęs – tokios beprotiškos trečiadienio arbatos kaip gyvas neatsiminė! Jis smarkiai patraukė duris į save – ir visi stovėję už slenksčio sugriuvo į vidų vienas ant kito. Dar būta nykš-

tukų, visas ketvertas! O už jų, lazda pasirėmęs, stovėjo Gendalfas ir kvatojosi. Jis kaip reikiant išrantė lazdos smaigaliu gražiausias duris; tačiau buvo dingęs ir paslaptinęs ženklas, kurį išbraižė vakar rytą.

– Atsargiau! Atsargiau! – tarė jis. – Iš jūsų to nesitikėjau, Bilbai, verčiate bičiulius laukti už slenksčio, o paskui durys tik – pykšt, pokšt! – ima ir atsidaro. Leiskite man pristatyti Bifurą, Bofurą, Bomburą ir, atkreipkite dėmesį, Toriną!

– Jūsų paslaugoms! – sustoję į eilutę, pasakė Bifuras, Bofuras ir Bomburas. Jie pasikabino du geltonus apsiaustus, vieną šviešiai žalią ir dar vieną žydrą su ilgu sidabrinu spurgu. Pastarasis priklausė Torinui, labai žymiam nykštukui; jis buvo ne kas kitas, kaip pats garsusis Torinas Ažuolskydis, be to, baisiai nepatenkintas, kad teko išsitiesti prie slenksčio, čia dar ant jo užvirto Bifuras, Bofuras ir Bomburas, o reikia pasakyti, tas Bomburas buvo nežmoniškai sunkus ir storas. Todėl dabar Torinas laikėsi labai išdidžiai ir nesiūlė jokių savo paslaugų, bet vargšas Beginsas ėmė taip karštai atsiprašinėti, kad galų gale ir jis sumurmėjo: „Nieko, nieko, prašom nesijaudinti!“ – ir nustojo raukytis.

– Štai mes ir susirinkome! – pasakė Gendalfas, nužvelgęs trylika ant sienos sukabintų apsiaustų – puikių išėiginių atsagstomų apsiaustų – ir savo skrybėlę. – Linksma draugijėlė! Tikiuosi, ir pavėlavusiems atsiras ko nors pavalgyti ir išgerti? Kas čia? Arbata! Nuolankiai dėkoju! Man geriau raudonojo vyno.

– Ir man, – paprašė Torinas.

– Dar aviečių uogienės ir obuolių pyrago, – paprašė Bifuras.

– Ir pyragėlių su mėsa, ir sūrio, – pridūrė Bofuras.

– Ir pyragiukų su kiauliena, ir mišrainės, – užsiprašė Bomburas.

– Ir kuo daugiau pyragaičių, ir alaus, ir kavos, jeigu galima, – šaukė iš valgomąjo kiti nykštukai.

– Dar, būkite toks geras, atneškite kiaušinių! – šuktelėjo Gendalfas įkandin hobitui, jau einančiam į podėlį. – Ir dar paimkite šaltą viščiuką ir marinuotų agurkų!

„Atrodo, kad jis ne prasčiau už mane žino mano atsargas!“ – nustebė Bilbas, kuris jau visai neteko galvos ir pradėjo bijoti, ar nebus jo užgriuvęs pats bjauriausias nuotykis, koks tik gali būti. Kol jis sunėšė valgius ir gėrimus, kol surinko peilius, šakutes, stiklus, lėkštes ir šaukštus ir sukrovė ant didžiulių padėklų, visas supluko, sušilo ir įpyko.

– Kad jie paspringtų, šitie nykštukai! – pasakė garsiai. – Patys negali nė piršto pajudinti!

Ir ką jūs manot! Balinas su Dvalinu jau ir čia, o už jų Filis ir Kilis stovi. Nespėjo Bilbas žodžio pasakyti, o jie čiupo padėklus, iš svetainės atnešė porą mažų stalelių ir vėl padengė visiems valgomajame.

Gendalfas sėdėjo galustalėje, aplinkui visi trylika nykštukų, o Bilbas prisiglaudęs ant suolo prie židinio graužė sausainiuką (jo apetitas visai išgaravo) ir dėjosi, kad nieko ypatinga neatsitiko ir su nuotykiiais šis vakaras neturi nieko bendra. Nykštukai vis valgė ir valgė, šnekėjosi ir šnekėjosi, o laikas bėgo. Pagaliau jie pasitraukė nuo stalo ir Bilbas pasikėlė nukraustyti stiklą ir lėkščių.

– Tikiuosi, jūs visi pasiliksime vakarieniš? – pasakė jis kuo mandagiausiai, kuo atsainiausiu tonu.

– Žinoma! – atsakė Torinas. – Ir po vakarieniš pasiliksime. Kalba bus ilga. Tik pirma dar pamuzikuosime. O dabar susitvarkom!

Dvylika nykštukų – Torinas buvo per daug svarbus asmuo ir toliau šnekėjosi su Gendalfu – visi kaip vienas pašoko ant kojų ir kaipmat viską nurinko nuo stalo. Kai jie be jokių padėklų patraukė virtuvėn kiekvienas ant ištiestos rankos nešdamas šūsnį lėkščių, o ant viršaus dar pastatę po butelį, vargšelis hobitas lakstė aplinkui, beveik cypdamas iš baimės:

– Tik prašom atsargiau! Nesirūpinkit, aš geriau pats!

Bet nykštukai, užuot atsakę, uždainavo:

*Skaldykim lėkštes ir stiklines!
Laužykim viską, kas tik paklius!
Bilbas juk šito negali pakęst –
Tratinkim butelius į žarsteklius!*

*Plėšykim staltieses, purvinkim jas!
Pilkime pieną jam ant grindų!
Mėtykim kaulus ir šakutes!
Laistykim kilimus vaisių vynu!*

*Taurės, puodukai – valio, katilan!
Grūskim, maišykim juos ilga lazda!
O kai pabaigsim viską grumzdent,
Verskim svetainėn košę tada!*

*Viską darykim, ko Bilbas nenori!
Tik sutvarkykim viską padoriai!**

Nieko iš tų žadėtų baisybių jie, žinoma, nepadarė. Akimirksniu viską suplovė, išvalė ir sudėstė į vietas, hobitas tik sukinėjosi vidury virtuvės, bandydamas sužiūrėti, ką jie daro. Grįžę atgal, rado Toriną susikėlusį kojas ant židinio grotelių ir rūkantį pypkę. Jis leido neregėto didumo dūmų ratilus, o tie skrido, kur jis jiems liepė, – į kaminą, už laikrodžio ant židinio, po stalu arba sukdavosi iki lubų. Bet kad ir kur jis pūsdavo dūmus, Gendalfas pasirodydavo esąs miklesnis. Pūkšt! – iš savo trumpos molinės pypkutės paleidžia nedidelį dūmų ratiliuką, o tas kiaurai pralekia pro Torino ratilą. Tada Gendolfo ratiliukas pažaliuodavo, grįždavo atgal ir imdavo sklandyti jam virš galvos. Tų ratiliukų jau susirinko visas debesis, ir prieblandoje jis atrodė labai paslaptin-

* Eiliuotus tekstus vertė Jonas Balčius.

gas kaip tikras burtininkas. Bilbas stovėjo ir grožėjosi: jis ir pats mėgo leisti dūmų ratiliukus, bet dabar rauda, prisiminęs, kaip vakar rytą didžiavosi savo dūmų kamuoliukais, kuriuos vėjas nešė net Už Kalvos.

– O dabar pamuzikuosime! – pasakė Torinas. – Atsineškite instrumentus!

Kilis ir Filis nubėgo ir atsinešė smuikelius, Doris, Noris ir Oris iš užančių išsitraukė fleitas, Bomburas iš prieškambario at-sibogino būgną, Bifuras ir Bofuras taip pat išėjo ir grįžo su klar-
netais, kuriuos nusirengdami buvo pastatę kampe su lazdelėmis. Dvalinas ir Balinas kartu pasakė: „Atleiskite, savąjį aš pamiršau prieškambarėje!“

– Atneškite kartu ir manąjį, – paprašė Torinas.

Jie atsitempė dvi violas, beveik tokio pat didumo kaip jie patys, ir Torino arfą, įvyniotą į žalią audeklą. Arfa buvo puiki, auksinė, ir kai Torinas užgavo jos stygas, pasiliejo melodija, tokia netikėta ir švelni, kad Bilbas užmiršo viską pasaulyje ir svajonėse nuskrido į paslaptingas šalis, kur švietė įstabus mėnulis, toli toli už Upės ir dar toliau nuo savo olos Po Kalva.

Pro mažą langelį, kuris vėrėsi į Kalvos pusę, kambarin sklido tamsa, židinyje baigė degti ugnis – buvo balandžio mėnuo, – o jie grojo ir grojo, ir ant sienos svyravo Gendolfo barzdos šešėlis.

Tamsa pasklido po visą kambarį, židinyš užgeso, šešėliai iš-nyko, o nykštukai vis tebegrojo. Ir staiga vienas, paskui jį ir ki-tas dusliai uždainavo paslaptinę nykštukų dainą, kuri senovėje skambėdavo jų būstų glūdumoj. Štai tos dainos ištrauka, jeigu tik žodžiai be muzikos gali panėšėti į dainą:

*Toli už miglotų kalnų atšiaurių
Į požemius, urvus, tarpeklius niūrius
Išvykstame auštant užburtojo aukso,
Taip slėpto giliai ir toli nuo žmonių.*

*Nagingi nykštukai – senovėje jie
Taukšėjo plaktukais pernakt iš peties.
Giliai urvuose paslaptinga šviesa
Iš menių erdvių nepaliaudavo pliekst.*

*Senovės karaliams ir elfams tingiems
Jie krovė turtus, nuostabiausius išties,
Ir nukalė kardą, gyvenimo vertą,
O rankeną išpuošė aukso žvaigždėm.*

*Sidabro jie vėrinius nerdavo taip,
Kad jų pavydėdavo dievo skliautai, –
Karūnos žvaigždėtos lyg šaltos kometos,
Lyg saulė ir mėnuo, kur žėri aukštai.*

*Toli už miglotų kalnų atšiaurių
Į požemius, urvus, tarpeklius niūrius
Išvykstame auštant užburtojo aukso,
Senolių turėto ir prarasto jų.*

*Taures jie išraižę ploniausia gija
Ir arfas – o žmonės nebent tik svaja
Aplanko vietas, kur dainavo dainas
Nykštukų gausi ir darni draugija.*

*Viršūnėje Kalno šniokštavo giria,
Ir vėjai dejavo nakties tamsoje.
Ugnis suvaitojo, liepsna suliepsnojo –
Kaip fakelai medžiai žioravo gaisre.*

*Tada suskambėjo varpai slėnyje,
Ir žmonės pamatė aukštai danguje
Baisesnę už ugnį rūstybės bedugnę –
Liepsnojo jų miestas klaikioj ugnyje.*

*Pabūgo nykštukai siaubūno baisaus –
 Net mėnuo užtemo, mirtis ėmė siaust –
 Į Kalno gelmes jie subėgo, menes,
 Kur niekas ir niekad jau jų nepagaus.*

*Toli už miglotų kalnų atšiaurių
 Į požemius, urvus, tarpeklius niūrius
 Išvykstame auštant užburtojo aukso
 Atimti iš priešų ir arfų skambių.*

Jie dainavo, o hobitas juto, kaip jo širdy įsiliepsnoja meilė visiems nuostabiems daiktams, kuriuos yra sukūrę burtai ir auksinių rankų menas, ta meilė buvo nuožmi ir pavydulinga – tokia aistra dega visų nykštukų širdys. Jo sieloje sukruoto kažkas tukiška, jis panoro nukeliauti į tuos didžiulius kalnus, išgirsti šniokščiant pušis ir krioklius, įsigauti į olas, o vietoje lazdelės nešiotis kalaviją. Jis pažvelgė pro langą. Juodame nakties danguje virš medžių žėrėjo žvaigždės. Jis pagalvojo apie giliuose požemiuose spindinčius nykštukų brangakmenius. Staiga miške Kitapus Upės pliūptelėjo į dangų liepsna – matyt, kas nors užkūrė laužą, – ir Bilbui pasirodė, kad ramią jų Kalvą užplūdo slibinai grobikai ir viską tuoj paleis pelenais. Jis krūptelėjo ir tuoj pat vėl pavirto paprasčiausiu Bilbu Beginsu iš Begendo, kur Po Kalva.

Jis drebėdamas atsistojo. Nebežinojo, ar paprasčiausiai atsi-
 nešti lempą, ar dėtis jos einančiam, o pačiam įlįsti į rūšį, pasislėpti tarp alaus statinaičių ir nesirodyti tol, kol nykštukai išeis. Staiga jis pastebėjo, kad muzika ir dainos nutilusios, o nykštukai žiūri į jį – patamsyje žiba jų akys.

– Kur jūs dabar? – paklausė Torinas tokiu tonu, kad buvo aišku, jog jis atspėjo hobito ketinimus.

– Gal galėčiau uždegti lempą? – baikščiai paklausė Bilbas.

– Mums gerai ir tamsoje, – atsakė nykštukai. – Juodiems darbams tamsa netrukdo! Iki aušros dar daug laiko.

– Taip, taip, žinoma! – pasakė Bilbas ir greit atsisėdo, tačiau skubėdamas pataikė ne ant suoliuko, o ant židinio grotelių, barkštelėjo virsdamas žarsteklis ir semtuvas.

– Ša! – liepė Gendalfas. – Tegu kalba Torinas.

Savo kalbą Torinas pradėjo šitaip:

– Burtininke Gendalfai, nykštukai ir jūs, pone Beginsai! Mes visi susirinkome mūsų bičiulio ir mūsų sąmokslu bendrininko, puikiausio ir drąsiausio hobito namuose – tegu niekad nė plaukas nenukrinta nuo jo kojų! Tegu neišsenka jo vynas ir alus!

Jis atsikvėpė, kaip ir dera, leisdamas hobitui tarti kelis mandagius žodžius, bet vargšas Bilbas Beginsas nesuprato jo pagyrimų; jis tik sukrutino lūpas lyg protestuodamas, kad jį pavadino „drąsiausiu“, o dar blogiau „sąmokslu bendrininku“, tačiau buvo taip susijaudinęs, jog neįstengė ištarti nė garso. Todėl Torinas kalbėjo toliau:

– Mes susirinkome, idant aptartume savo planus ir priemones, savo taktiką ir ketinimus. Labai greitai, dar neišaušus, iškeliausime į tolimą kelią, į kelionę, iš kurios kai kas, ko gero, net visi (išskyrus mūsų bičiulį ir patarėją išmintingąjį burtininką Gendalfą) gali ir nebegrįžti. Atėjo iškilminga valanda. Mūsų tikslai, manau, visiems gerai žinomi. Tik gerbiamam ponui Beginsui ir gal vienam kitam iš jaunesnių nykštukų, – manau, nesuklysiu pasakęs, jog, pavyzdžiui, Kiliui ir Filiui, – sumanymas gali pasirodyti šiek tiek reikalingas paaiškinimų.

Toks buvo Torino stilius. Juk jis buvo didžiai svarbus asmuo. Jeigu jo niekas nepertraukdavo, jis galėdavo šnekėti tol, kol visai užkimdavo, bet taip ir nepasakydavo nieko naujo. Dabar jį labai šiurkščiai pertraukė – vargšas Bilbas nebeįstovėjo. Išgirdęs, kad „gali ir nebegrįžti“, jis nebeįstengė suvaldyti galugerklėje įstrigusio riksmo, ir tas išsiveržė lauk, verdamas ausį lyg išlekiančio iš tunelio garvežio švilpukas. Nykštukai pašoko iš vietos, net stalas apvirto. Gendalfas stebuklingos savo lazdos smaigalyje įžiebė mėlyną liepsną, šviesa sumirgėjo, ir visi pamatė, jog vargšelis mažasis

hobitas klūpo parpuolęs ant kilimėlio prie židinio ir kreta nelyginant drebutis, toks susigraudinęs. Staiga jis kniūpsčias sudribo ant grindų, šaukdamas ir aimanuodamas: „Žaibas nutrenkė! Žaibas nutrenkė!“ Dar ilgai jie negalėjo su juo susišnekėti. Nykštukai nunešė jį ir paguldė svetainėje ant sofos, toliau iš akių, padėjo šalia stiklą vyno, o patys vėl grįžo prie savo juodų darbų.

– Dirglus vyrukas, – pasakė Gendalfas, kai visi vėl susėdo į savo vietas. – Linkęs į keistus priepuolius, bet vienas iš pačių geriausių, iš pačių geriausių – piktas kaip slibinas, kai jam primini uodegą.

Jeigu jums kada nors teko priminti slibinui uodegą, jūs tikrai suprasite, jog čia tik poetiškas palyginimas, kuris tinka, kalbant apie kiekvieną hobitą, net apie Senojo Tuko prosenelį – dėdę Jaučiagerklį, kuris buvo toks stambus (palyginti su kitais hobitais), jog galėdavo jodinėti ant žirgo. Tai jis kaip vėtra užgriuvo goblinų iš Mauntgremo kariuomenę ir Žaliųjų Laukų Mūšyje nukirto jų karaliui Golfimbuliui galvą paprasčiausia medine lazda. Galva nulėkė oru kokį šimtą jardų ir pataikė tiesiai į triušio urvą; taigi ir mūšis buvo laimėtas, ir išrastas golfas.

Tuo tarpu išlepus Jaučiagerkliaus palikuonis svetainėje baigė atsikvošėti. Pagulėjęs ir gurkštelėjęs vyno, jis atsargiai pritykino prie valgomojo durų. Kalbėjo Gloinas, ir šit ką Bilbas išgirdo:

– Hm! – ar koks kitas niekinamas jaustukas. – Manote, jis tinka? Gerai Gendalfui sakyti, koks jis pašėlęs, bet jeigu jis nors vieną kartą ne laiku sudirgęs taip suriks, išbudins slibiną su visais giminaičiais, – tada mes pražuvę! Man regis, kad jis rėkia daugiau iš baimės, o ne iš piktumo! Iš teisybės, jeigu ant durų nebūtų buvę ženkle, būčiau pamanęs, kad ne čia pataikiau. Kai tik pamačiau, kaip tas storulis šokinėja ir pūkščia ant slenksčio, iš karto suabejojau. Jis man labiau panašus į bakalėjininką negu į plėšiką.

Čia ponas Beginsas paspaudė rankeną ir įėjo į vidų. Tukų giminė vėl paėmė viršų. Jis staiga pasijuto galįs apsieiti be lovos ir

be pusryčių, kad tik visi manytų, koks jis pašėlęs. Jis ir iš tikrųjų įsiuto, išgirdęs Gloiną sakant – „kaip tas storulis šokinėja ir pūkščia ant slenksčio“. Vėliau jo esybės beginningskoji pusė dažnai gailėdavosi šio neapgalvoto poelgio, ir jis sau priekaištaudavo: „Bilbai, tu tikras mulkis, tu pats gera valia įlindai kur nereikia!“

– Prašau atleisti, – pasakė jis, – aš netyčia išgirdau jūsų žodžius. Aš nesuprantu, apie ką jūs čia kalbat, ypač man neaiški jūsų užuomina apie plėšikus, bet man atrodo, nesuklysiu pasakęs (tai jis vadino „laikytis oriai“), jog jūs laikote mane niekam tikusiu. Gerai, aš jums įrodysiu, ko esu vertas. Jokių ženklų ant mano durų nėra – jos nudažytos vos prieš savaitę, – ir jūs, be abejonės, ne čia pataikėte. Kai tik pamačiau tarpdury negerus jūsų veidus, man tuoj kilo įtarimas. Bet tiek to, manykite, jog pataikėt kur reikia. Tik pasakykit man, ką turiu daryti, ir aš įvykdysiu viską, nors man tektų nusigauti į Ryčiausius Rytus ir susikauti su baisiausiais slibiniais Dykiausioje Dykroje. Aš turėjau dėdę, proproprosenelį Tuką Jaučiagerklį, tai jis...

– Taip tai taip, bet tai buvo labai seniai, – pertraukė jį Gloinas. – Aš kalbėjau apie *jūs*. Ir tikinu, kad ant jūsų durų yra ženklas, kurį vartoja (arba vartojo) jūsų profesijos atstovai. Ir štai ką jis reiškia: „Patyręs plėšikas ieško darbo už prieinamą užmokestį, pageidauja rizikingo.“ Jūs galite sakyti „Lobių ieškojimo specialistas“, o ne plėšikas, jeigu jums tai labiau patinka. Kiti taip ir daro. Mums vis tiek. Gendalfas mums pasakė, jog čia gyvena šios rūšies specialistas, kuris skubiai ieško darbo, ir liepė rinktis čia šį trečią dieną popiet.

– Kaip nebus ženklo, – įsikišo Gendalfas. – Aš pats jį užrašiau. Ir dėl labai rimtų priežasčių. Jūs prašėte mane surasti savo žygiui keturioliktą dalyvį, ir aš išrinkau poną Beginsą. Tegu dar kas nors pasako, kad negerai išrinkau ar ne čia pataikiau, ir visi trylika galėsit keliauti vieni, jeigu norite, o tada jau žinokitės – vis tiek nesiseks, geriau grįžkit atgal anglių kasti.

Jis taip rūščiai pažvelgė į Gloiną, jog nykštukas tik susigūžė kėdėje, o kai Bilbas buvo besižiojęs kažko paklausti, Gendalfas atsigręžė į jį ir taip pikta suraukė savo atsikišusius gauruotus antakius, kad Bilbas tuoj užsičiaupė, net taukštelėjo dantys.

– Va ir gerai, – pasakė Gendalfas. – Ir kad man daugiau jokių ginčų. Aš išrinkau poną Beginsą, ir turite būti patenkinti. Jeigu aš pasakiau, kad jis Plėšikas, vadinasi, jis ir yra Plėšikas, arba bus, kai ateis metas. Jis toli gražu ne toks paprastas, kaip jūs manote ir kaip jam pačiam atrodo. O dabar, Bilbai, mano berniuk, neškiečiai lempą, šiek tiek nušviesime šį reikalą!

Ant stalo, po didele lempa su rausvu gaubtu, jis patiesė skiautę pergamento, labai panašią į žemėlapių su senoviniais rašmenimis – runomis.

– Jį sudarė Troras, jūsų, Torinai, senelis, – atsakė jis į susijaudinusių nykštukų šūksnius. – Tai Kalno planas.

– Nematau, kuo jis galėtų mums padėti, – vos užmetęs akį nusivylęs pasakė Torinas. – Aš ir taip prisimenu Kalną ir jo apylinkes. Žinau, kur auga Gūdžioji Giria ir kur plyti Išdžiūvęs Viržynas, – ten gyvena slibinai.

– Čia ant Kalno irgi raudonai nupieštas slibinas, – pasakė Balinas, – bet jeigu mes tikrai nukeliausime ligi Kalno, tai ir be plano jį surasime

– Yra dar viena smulkmena, kurios jūs nepastebėjote, – prieštaravo burtininkas, – slapta anga. Matote šią runą vakarų pusėje ir ranką su ištiestu smiliumi per kitas runas? Ten ir yra slaptas koridorius į požemius.

– Kitados jis gal ir buvo slaptas, – ginčijosi Torinas, – bet kas žino, ar jis tebėra slaptas ir dabar? Senasis Smogas ten gyvena taip ilgai, kad jau bus spėjęs ištirti visas angas ir koridorius.

– Gal ir bus, bet jau metų metais jis ten nelandžioja.

– Kodėl?

– Todėl, kad anga jam per siaura. „Penkios pėdos aukštumo, trise ten gali eiti viena greta“, – sakoma runose. Tačiau Smogas

ten nebūtų galėjęs įsisprausti net tada, kai buvo jaunas slibinaitis, o juo labiau dabar, kai surijo šitokią daugybę nykštukų ir žmonių iš Deilo.

– O man regis, anga labai plati, – plonu balseliu prašneko Bilbas (kuris nebuvo matęs slibinų, užtat gerai pažinojo hobitų olas). Jis vėl įsikarščiavo, susižavėjo planu ir pamiršo, kad reikia prikąsti liežuvį. Jis dievino žemėlapius, jo paties prieškambarėje kabojo didžiulis Kalvos apylinkių žemėlapis, kuriame raudonu rašalu buvo išvedžioti jo mėgstamiausi pasivaikščiojimo takai. – Kaip tokias didžiules duris galima išlaikyti paslapyje, net jeigu slibinas jas ir būtų pražiopsojęs? – paklausė jis. Nepamirškite, kad jis buvo tik mažutis hobitas.

– Ogi visokiais būdais, – atsakė Gendalfas. – Bet kaip ši anga išliko paslapyje, nesužinosime, kol jos nepamatysime savo akimis. Kiek galiu spėti iš žemėlapio, atrodo, kad durys užrakintos ir visiškai susilieja su Kalno šlaitu. Nykštukai visada taip daro, jeigu neapsirinku?

– Visai teisingai, – patvirtino Torinas.

– Be to, – kalbėjo Gendalfas, – aš pamiršau pasakyti, kad prie žemėlapio pridėtas kažkoks keistas raktelis. Štai jis! – pasakė Gendalfas ir padavė Torinui sidabrinį raktelį su ilgu koteliu ir vingria įranta. – Nepameskit jo!

– Nepamesim, – pasakė Torinas ir užmovė jį ant dailios grandinėlės, kuri kabojo jam aplink kaklą ir buvo pakišta po striukę. – Dabar mūsų padėtis jau nebeatrodo tokia beviltiška. Šios naujienos keičia viską į gerąją pusę. Iki šiol mums nebuvo aišku, nuo ko pradėti. Mes manėme kiek galėdami tyliau ir atsargiau traukti į rytus ir eiti iki pat Ilgojo Ežero. Čia ir būtų prasidėję mūsų vargai...

– Ne čia, o daug anksčiau, arba aš nieko nebežinau apie keliją į rytus, – pertraukė jį Gendalfas.

– Iš ten mes galėtume leisti aukštyn palei Srauniąją Upę, – lyg neišgirdęs toliau kalbėjo Torinas, – iki Deilo griuvėsių – tas

senas miestas stovėjo upės slėnyje, Kalno papėdėje. Tačiau nė vienas iš mūsų, matyt, nepritartų minčiai eiti pro Didžiuosius Vartus. Upė teka tiesiai po jais kiaurai per milžinišką uolą, kuri stūkso pietinėje Kalno pusėje, pro šiuos vartus landžioja slibinas – ir itin dažnai, jeigu tik nepasikeitė jo įpročiai.

– Taip, pro ten nepraeisi, – tarė burtininkas, – nebent padėtų koks galiūnas ar karžygyš. Aš bandžiau ką nors surasti, bet visiems karžygiams ne tas rūpi – jie kaunasi vieni su kitais svečiose šalyse, o galiūnų mūsų krašte irgi beveik nebepasitaiko – gal jų iš viso nebėra? Kalavijai atšipę, kovos kirviais kertami medžiai, o skydai vartojami vietoj lopšių ar kaip dangčiai puodams – laimė, slibinai už devynių kalnų, ir čionykščiams gyventojams jie beveik jau legenda. Štai kodėl aš apsistoju prie įsilaužimo, ypač kai prisiminiau šoninę angą. Čia ir prireiks mūsų mažojo Bilbo Beginso, tikro rinktinio Plėšiko, paslaugų. Taigi dabar telieka susikurti veikimo planą.

– Puiku, – pasakė Torinas. – Gal mūsų patyręs Plėšikas pareikštų kokių vertingų minčių ar pasiūlymų? – Ir jis perdėtai mandagiai atsigrėžė į Bilbą.

– Pirmiausia aš norėčiau truputėlį daugiau išgirsti apie patį reikalą, – pasakė Bilbas visai sutrikęs, virpančia širdimi, bet kaip tikras Tūkų palikuonis nusprendęs eiti iki galo. – Apie auksą ir apie slibiną, ir apie visa kita, ir kaip tas auksas ten atsidūrė, ir kieno jis yra, ir taip toliau.

– Še tau kad nori! – atsakė Torinas. – Argi jūs nematėte žemėlapio? Argi negirdėjote mūsų dainos? Ir argi ne apie tai mes šnekamės čia jau kelias valandas?

– Ir vis dėlto aš norėčiau išgirsti viską iš eilės, ir kuo smulkiau, – spyrsi Bilbas, nutaisęs rimtą veidą (kaip darydavo visuomet, kai kas norėdavo pasiskolinti iš jo pinigų) ir stengdamasis atrodyti apdairus, išmintingas bei patyręs, kad tik pateisintų Gendolfo rekomendacijas. – Aš taip pat norėčiau sužinoti, ar didelė bus rizika ir kokios išlaidos, kiek tas reikalas užims laiko ir kaip

už viską bus atlyginta, ir taip toliau. – Visa tai reikėjo suprasti: „Kokia man iš viso to nauda? Ir ar aš grįšiu gyvas?“

– Na gerai, – pasakė Torinas. – Seniai seniai, mano senelio Troro laikais, mūsų šeimai teko kraustyti iš Tolimosios Šiaurės ir su visais turtais bei darbo įrankiais apsigyventi prie šito Kalno, kur žemėlapyje. Kalną kitados buvo atradęs mano protėvis Senasis Treinas, bet Troro giminė išrausė jį skersai ir išilgai, pasidarė erdvesnius būstus ir dirbtuves. Besidarbuodami, aš manau, jie rado nemažai aukso ir galybę brangakmenių. Šiaip ar taip, jie pasidarė labai turtingi ir garsūs, o mano senelis vėl tapo Kalno Karaliumi, jį didžiai gerbė mirtingi žmonės, kurie iš pradžių gyveno toli pietuose, bet pamažu ėmė kurtis palei Srauniąją Upę iki pat slėnio, plytinčio Kalno pašonėje. Jie ir pastatė linksmąjį Deilo miestą. Jo valdovai visuomet kviesdavosi mūsų kalvius ir dosniai apdovano-davo net pačius prasčiausius. Tėvai siūsdavo pas mus mokytis savo vaikus ir gerai mums atsilygindavo, ypač valgomais daiktais, todėl mums niekad nereikėjo kvaršinti dėl jų galvos – nieko auginti nei medžioti. Tai buvo laimingos dienos, net pats neturtingiausias iš mūsų leido ir skolino pinigų, turėjo laisvo laiko ir galėjo dirbti gražius daiktelius vien savo malonumui, aš jau nekalbu apie tuos nuostabius ir stebuklingus žaisliukus, kurių šiais laikais neberastum visame pasaulyje! Mano senelio menės lūžo nuo visokiausių ginklų ir brangakmenių, ražinių ir taurių, o Deilo žaislų mugės buvo tikras šiaurės stebuklas.

Visa tai, be abejonės, ir priviliojo slibiną. Slibinai, kaip žinote, vagia auksą ir brangakmenius iš žmonių, iš elfų, iš nykštukų – iš ko tiktai gali; jie sergsti grobį, kol gyvi būna (o gyvena jie amžinai, jeigu tik kas nors jų nenukauna), bet niekad nepasidžiaugia nė menkiausiu žiedeliu. Iš tiesų jie nemoka jokio darbo, nebent tik bloga daryti, nors visuomet gerai nusimano apie turgaus kainas; patys jie nepasidaro anei jokio daiktelio, net išklibusio žvyno savo šarvuose nepasitaiso. Tais laikais šiaurėje prisiveisė begalės slibinų, o aukso, matyt, pasidarė labai maža, nes nykštukai vieni

pabėgo į pietus, kiti buvo išžudyti, viską slibinai nuniokojo ir išnaikino. Ten buvo vienas ypač godus, stiprus ir bjaurus slibinas, vardu Smogas. Vieną gražią dieną jis pakilo į orą ir pasuko į pietus. Pirmiausia mes išgirdome grumėjimą, tarytumei iš šiaurės būtų atgriaudėjęs uraganas, ir ant Kalno ėmė girgždėti ir aimanuoti vėjyje pušys. Tie nykštukai, kuriems pasitaikė būti lauke (aš irgi buvau vienas iš tų laimingųjų – tais laikais buvau šaunus nuotykių ieškotojas ir amžinai bastydavausi, tai ir išgelbėjo tą dieną man gyvybę), – taigi jie iš tolo pamatė, kaip slibinas visas liepsnodamas nusileido ant Kalno. Paskui jis ėmė šliaužti žemyn ir, kai prišliaužė mišką, visi medžiai užsiplieskė kaip deglai. Tuo metu sugaudė Deilo varpai, o kariai stvėrė ginklus. Nykštukai puolė bėgti pro Didžiuosius Vartus, bet ten jų tykojo slibinas. Niekas neišsigelbėjo. Upė užvirė ir pavirto garais, rūkas apgaubė Deilą, slibinas per rūką užgriuvo karius, daugumą jų išgalabijo – liūdna istorija, kokių tais laikais dažnai pasitaikydavo. Paskui jis grįžo atgal, iššliaužė pro Didžiuosius Vartus ir Kalno menėse, olose, perėjose ir koridoriuose, rūmuose ir rūsiuose nepaliko nė gyvos dvasios. Kai Kalne nebeliko nė vieno gyvo nykštuko, pasigrobė visus jų turtus. Ko gero, jis, kaip kad visi slibinai daro, suvertė juos į krūvą kokiamе nuošaliame urve ir guli apkėtęs. Anksčiau naktimis jis išropodavo pro Didžiuosius Vartus, nulėkdavo į Deilą, pasigrobdavo kokį gyventoją, ypač mėgo jaunas mergaites, ir surydavo, taigi Deilas ištuštėjo, nes gyventojai arba pražuvo, arba išlakstė. Kas dabar ten dedasi, gerai nežinau, bet nemanau, kad kas nors gyventų netoli Kalno, nebent palei Ilgąjį Ežerą.

Keletas mūsų, išsigelbėjusių tą siaubo dieną, sėdėjome slėptuvėje ir raudojome, keikdami Smogą. Staiga netikėtas džiaugsmas – pasirodė mano tėvas ir senelis apsvilusiomis barzdomis. Atrodė labai liūdni ir mažai tekalbėjo. Kai paklausiau, kaip jiems pavyko pasprukti, liepė man prikąsti liežuvį ir pasakė, jog ateis metas ir aš sužinosiųs. Paskui mes palikome tuos kraštus ir klajojome iš vienos vietos į kitą, kaip mokėdami pelnėmės duonos

kąsnį: kartais tiek nusileisdavome, jog griebdavomės net kalvystės arba dirbdavome anglių kasyklose. Bet niekuomet neužmiršome pagrobtųjų savo turtų. Ir net dabar, kai mes, turiu prisipažinti, jau pasidėjome šį bei tą juodai dienai ir jau nebeskurstame, – čia Torinas brūkštelėjo per aukso grandinėle, kabančią ant kaklo, – mes vis dar kupini ryžto juos susigrąžinti ir atkeršyti Smogui, jeigu pasiseks.

Aš dažnai sukdavau galvą, kaip išsigelbėjo mano tėvas ir senelis. Dabar matau, kad jie turėjo atsargoje šoninę angą, kurią tik juodu, matyt, ir žinojo. Tikriausiai juodu ir žemėlapi sudarė, ir aš norėčiau išgirsti, kaip jį pavyko įsigyti Gendalfui, kodėl jis neatiteko man – teisėtam įpėdiniui?

– Aš jo nepagrobčiau, man jį atidavė, – atsakė burtininkas. – Jūsų senelį Trorą, jeigu prisimenate, nužudė goblinų karalius Azogas Morajos kasyklose.

– Tegu jis būna prakeiktas! Taip, – atsiliepė Torinas.

– O jūsų tėvas Treinas balandžio dvidešimt pirmąją – pereitą ketvirtadienį kaip tik sukako šimtas metų nuo tos dienos – kažkur iškeliavo, ir nuo to laiko jo niekas nebematė...

– Teisybė, teisybė, – patvirtino Torinas.

– Tai šit, jūsų tėvas išeidamas atidavė man šį žemėlapi ir prašė perduoti jums; ir nepykit, kad aš pasirinkau tokį laiką ir vietą, norėdamas jį atiduoti, – juk suradau jus per didelį vargą! Jūsų tėvas net savo vardą buvo pamiršęs, kai man atidavė žemėlapi, ir jūsų vardo, žinoma, nebepasakė, taigi jūs turėtumėt man atleisti ir dar padėkoti! Prašom! – Ir jis įteikė žemėlapi Torinui.

– Vis tiek nesuprantu, – tarė Torinas, ir Bilbas labai panoro pasakyti tą patį. Paaiškinimas jam atrodė ne visai įtikinamas.

– Jūsų senelis, – lėtai ir niūriai pasakė burtininkas, – tą žemėlapi dėl viso pikto atidavė sūnui tik išeidamas į Morajos rūdynus. Kai jis žuvo, jūsų tėvas iškeliavo išbandyti laimės su tuo žemėlapiu; jis patyrė daugybę nelinksmų nuotykių, bet taip ir nepri-

sikasė ligi Kalno. Nežinau, kaip jis ten atsidūrė, bet aš radau jį baisiojo Raganiaus kalėjimuose.

– O jūs ką ten veikėte? – paklausė visas drebėdamas Torinas, kiti nykštukai irgi krūptelėjo.

– Nesvarbu. Kaip visada bandžiau šį tą išsiaiškinti, bet šįsyk tai buvo velniškai pavojingas reikalas. Net aš, Gendalfas, vos išnešiau kailį. Bandžiau išgelbėti jūsų tėvą, bet buvo per vėlu. Jam buvo pasimaišęs protas, ir jis nieko nebeprisiminė, tik šį žemėlapij ir raktą.

– Su Morajos goblinais mes jau seniai atsiskaitėme, – pasakė Torinas, – dabar reikės imtis Raganiaus.

– Nekalbėkit nesąmonių! Tokio priešo neįveiktų net viso pasaulio nykštukai, jeigu jie ir galėtų susirinkti krūvon iš visų keturių pasaulio šalių. Jūsų tėvas troško tik vieno, – kad jo sūnus perskaitytų žemėlapij ir pasinaudotų raktu. Jums per akis bus gana tik slibino ir Kalno!

– Klausykit! Klausykit! – staiga ištrūko Bilbui.

– Kas yra? – paklausė nykštukai ir visi iš karto atsigręžė į jį, o jis taip susijaudino, jog vėl sušuko:

– Paklausykit, ką aš jums pasakysiu!

– O ką? – paklausė nykštukai.

– Man rodos, jūs turėtumėt eiti į rytus ir ten gerai apsidairyti. Galų gale juk yra šoninė anga, o slibinai kada nors vis tiek užmiega, ir aš manau, ilgiau pasėdėjus prie durų, vis tiek kas nors ateis į galvą. Ir dar man regis, jog vienai nakčiai kalbų tikrai pakanka, jei norite žinoti. Kaip sakoma, anksti gulęs, anksti kėlęs, ir taip toliau? Kai eisite, aš pataisyčiau jums gerus pusryčius.

– Kai eisime, jūs taip norėjote pasakyti, – patikslino Torinas. – Argi ne jūs Plėšikas? Ir argi ne jūsų darbas sėdėti prie durų, jau nekalbant apie įsilaužimą į vidų? Bet dėl lovos ir pusryčių aš sutinku. Prieš kelionę aš paprastai valgau kiaušinieneį iš šešių kiaušinių su kumpiu, tiktai ne plaktą.

Kai ir kiti nykštukai užsisakė sau pusryčius (jiems net į galvą neatėjo pasakyti nors „prašom“, ir Bilbas didžiai užsigavo), visi pakilo nuo stalo. Hobitui dar teko juos visus apnakvinti; jie užėmė visus svečių kambarius, Bilbas paklojo jiems patalus ant visų kėdžių ir sofų. Pagaliau juos suguldęs, griuvo mažon savo lovelėn labai pavargęs ir nelaimingas. Viena, ką jis tvirtai nusprendė – tikrai nesikelti prieš aušrą ir netaisyti tiems dykaduoniams pusryčių. Visa, kas tukiška, buvo jau išgaravę, ir jis jau nebuvo tikras, ar ketina ryt rytą kažkur keliauti.

Gulėdamas lovoje girdėjo, kaip gretimame, geriausiame miegamajame niūniuoja Torinas:

*Toli už miglotų kalnų atšiaurių
Į požemius, urvus, tarpeklius niūrius
Išvykstame auštant užburtojo aukso,
Senolių turėto ir prarasto jų.*

Tos dainos liūliuojamas, jis ir užmigo ir sapnavo baisius sapnus. Kai pabudo, seniai jau buvo prašvitę.